

УДК 351.854

Р. С. Кропивницький,
 Інститут державного управління у сфері цивільного захисту

ПІДТРИМКА ДЕРЖАВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

R. Kropivnitsky,
 Institute of public administration in the field of civil protection

GOVERNMENT SUPPORT AS THE INSTRUMENT OF THE STATE SCIENTIFIC MANAGEMENT IN UKRAINE

У статті досліджено особливості підтримки державою проведення наукових досліджень в Україні як один із інструментів державного управління. Проведено аналіз питомої ваги витрат на виконання науково-дослідних робіт у валовому внутрішньому продукті країн Європейського Союзу та України. Встановлено основні джерела фінансування наукових досліджень. Систематизовано основні напрями фінансування діяльності державних наукових установ за рахунок коштів державного бюджету. З'ясовано умови фінансування наукової діяльності шляхом надання бюджетного фінансування за окремими науковими проектами і програмами, а також грантових пропозицій. Систематизовано основних розпорядників бюджетних коштів, які розподіляють бюджетні кошти між виконавцями наукових проектів. Встановлено основні причини низького рівня фінансування науки в Україні. Надано пропозиції щодо поліпшення умов фінансування наукових досліджень.

The article analyzes the features of state support for conducting scientific research in Ukraine as one of the tools of public administration. The analysis of the specific weight of expenses for carrying out research works in the gross domestic product of the countries of the European Union and Ukraine was carried out. The main sources of funding for scientific research are established. The main directions of financing of activities of state scientific institutions at the expense of the state budget are systematized. The conditions of financing of scientific activity are clarified by providing budget financing for certain scientific projects and programs, as well as grant proposals. The main spending units, which allocate budget funds among the executives of scientific projects, are systematized. The main reasons for the low level of financing of science in Ukraine are established. Proposals for improving the conditions for financing scientific research are given.

Ключові слова: державне управління, фінансування, наукові дослідження, бюджет, гранти.
Key words: public administration, financing, scientific research, budget, grants.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток науки та наукових досліджень майже повністю залежить від стану їх фінансування, в тому числі й за рахунок коштів, що виділяються на державні наукові програми, на підтримку науково-дослідних установ та наукових працівників.

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція до зменшення обсягів фінансування науки, зокрема знижується частка державного фінансування. Така ситуація є великою проблемою становлення країни на інноваційний шлях розвитку, оскільки належний рівень фінансування науки є одним із найважливіших аспектів розвитку інноваційної діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про актуальність та важливість питання фінансового забезпечення наукових досліджень та розробок. Проблема фінансування наукової та науково-технічної діяльності присвячена значна кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Науковцями здійснено спробу визначення кількісного орієнтиру бюджетного фінансу-

вання науково-технічної діяльності в Україні. Значну увагу цьому питанні приділено у працях таких науковців: Г. Артюх, К. Гнезділової, М. Карліна, Д. Касьянкової, А. Кузьмінського, В. Лугового, С. Ніколаєнка, А. Підласого, Л. Райсберг, С. Салиги, В. Степашко та інших.

Не дивлячись на високий інтерес вчених до проблеми управління науковою діяльністю, слід відмітити недостатній рівень вивчення питання державної підтримки здійснення наукових досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає у вивченні особливостей державної підтримки здійснення наукової діяльності наукових установ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Здійснюючи регулювання та управління науковою та науково-технічною діяльністю Україна, як держава, широко використовує економічні інструменти.

Законом України "Про наукову і науково-технічну діяльність" визначено, що одним із основних інструментів реалізації державної політики у сфері наукової і

Таблиця 1. Питома вага витрат на виконання НДР у ВВП у країнах ЄС та Україні в 2005—2016 рр., % ВВП

Країни	Роки							
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ЄС	1,74	1,93	1,97	2,01	2,02	2,03	2,03	2,03
Німеччина	2,42	2,71	2,80	2,87	2,82	2,87	2,92	2,94
Словенія	1,49	2,06	2,42	2,57	2,58	2,37	2,20	2,00
Чехія	1,17	1,34	1,56	1,78	1,90	1,97	1,93	1,68
Естонія	0,92	1,58	2,31	2,12	1,72	1,45	1,49	1,28
Угорщина	0,92	1,14	1,19	1,26	1,39	1,35	1,36	1,21
Іспанія	1,10	1,35	1,33	1,29	1,27	1,24	1,22	1,19
Польща	0,56	0,72	0,75	0,88	0,87	0,94	1,00	0,97
Словаччина	0,49	0,62	0,66	0,80	0,82	0,88	1,18	0,79
Болгарія	0,45	0,56	0,53	0,60	0,63	0,79	0,96	0,78
Литва	0,75	0,78	0,90	0,89	0,95	1,03	1,04	0,74
Румунія	0,41	0,45	0,49	0,48	0,39	0,38	0,49	0,48
Латвія	0,53	0,61	0,70	0,66	0,61	0,69	0,63	0,44
Україна	0,75	0,65	0,67	0,70	0,60	0,55	0,48	0,43

Джерело: складено за матеріалами [2—4].

науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування. Бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету [1].

Також цим законом визначено, що:

1. Обсяг коштів державного бюджету, що спрямовується на наукову і науково-технічну діяльність, щорічно визначається у законі України про Державний бюджет України як частка валового внутрішнього продукту.

2. Держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України. Видатки на наукову і науково-технічну діяльність за рахунок державного бюджету є захищеними статтями видатків бюджету.

3. Використовуючи фінансово-кредитні та податкові інструменти державного регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності для створення економічно сприятливих умов для ефективного провадження наукової і науково-технічної діяльності Україна задекларувала прагнення забезпечити до 2025 року збільшення обсягу фінансування науки (за рахунок усіх джерел) до 3 відсотків валового внутрішнього продукту — показника, визначеного Лісабонською стратегією Європейського Союзу.

Світовою практикою доведено, що залежно від частки ВВП, яка виділяється на проведення наукових досліджень, наука може виконувати в країні економічну функцію лише за умови, якщо показник наукоємності ВВП перевищує позначку 0,9 %.

Проведене дослідження показало, що фінансування науки в Україні не відповідає світовим стандартам (табл. 1).

У 2018 р. фінансування науки в Україні збільшилося на понад 30% — з 4,7 млрд гривень у 2017 році до 6,1 млрд гривень у 2018 році [4], причому найсуттєвіше зросло фінансування самої Національної академії наук — понад 38%, водночас кошти на університетську науку збільшилися лише на 12,3%.

Наразі основними напрямками фінансування діяльності державних наукових установ за рахунок коштів державного бюджету є:

1) проведення фундаментальних наукових досліджень;

2) підтримки найважливіших для держави напрямів прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок, зокрема в інтересах національної безпеки та оборони;

3) розвитку інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності;

4) розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності;

5) збереження та розвитку наукових об'єктів, що становлять національне надбання;

6) підготовки наукових кадрів;

7) розроблення наукових засад державної політики у відповідних сферах та наукового забезпечення виконання завдань і функцій, покладених на відповідні органи виконавчої влади;

8) забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв.

Фінансування окремих наукових і науково-технічних програм, проектів та надання грантів здійснюється на конкурсній основі для:

1) науково-технічних програм і окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;

2) забезпечення проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, які виконуються за державним замовленням та в рамках державних цільових наукових та науково-технічних програм;

3) реалізації проектів у межах міжнародного науково-технічного співробітництва;

4) розроблення наукових засад державної політики у відповідних сферах, проведення наукової експертизи проектів нормативно-правових актів, державних програм;

5) розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності.

Кошти бюджетних програм сприяння розвитку виробничо-орієнтованих наукових установ спрямовуються на:

1) фінансування виробничо-орієнтованих наукових установ для забезпечення проведення наукових досліджень, здійснення науково-технічних (експериментальних) розробок;

2) розвиток інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази наукової і науково-технічної діяльності;

3) повне або часткове безвідсоткове кредитування інноваційних та інвестиційних проектів виробничо-орієнтованих наукових установ;

4) повну або часткову компенсацію відсотків, сплачених виробничо-орієнтованими науковими установами комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних та інвестиційних проектів виробничо-орієнтованих (галузевих) наукових установ [1].

Порядок використання коштів бюджетних програм сприяння розвитку виробничо-орієнтованих наукових установ для реалізації їх інноваційних та інвестиційних проектів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Фінансування шляхом надання грантів здійснюється на конкурсній основі для:

1) виконання наукових досліджень і розробок;
2) розвитку матеріально-технічної бази наукових досліджень і розробок високого рівня;

3) підтримки організації та проведення наукових конференцій, симпозіумів, наукових турнірів, конкурсів наукової творчості, інших науково-комунікативних заходів та заходів з популяризації науки;

4) наукового стажування наукових працівників;

5) забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв.

Фінансування наукових, науково-технічних робіт (цільових проєктів) на конкурсній основі (конкурсне фінансування) здійснюється за результатами конкурсного відбору після проведення наукової та науково-технічної експертизи заявок (запитів), що подаються замовникам потенційними виконавцями таких робіт (проєктів), без застосування процедур закупівлі.

Порядок формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, затверджується Кабінетом Міністрів України [1; 5].

Тематика формується для визначення наукових (науково-технічних) робіт, що плануються до фінансування, з метою:

реалізації законодавчо визначених пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;

забезпечення виконання основних завдань головних розпорядників, зокрема щодо розроблення наукових засад державної політики та розвитку суспільного виробництва у відповідних сферах [5].

Тематика формується та затверджується головними розпорядниками на строк три — п'ять років протягом першого півріччя року, що передує плановому. Формування та затвердження тематики на наступний період здійснюється протягом першого півріччя останнього року дії тематики, затвердженої на попередній період [5].

Головні розпорядники формують тематику відповідно до компетенції з урахуванням:

— потреби суспільства і держави у нових наукових знаннях і сучасних технологіях;

— світових тенденцій розвитку науки і техніки у відповідних сферах;

— кон'юнктури світового ринку наукоємної продукції.

Реалізація тематики здійснюється шляхом виконання наукових (науково-технічних) робіт, замовниками яких можуть бути головні розпорядники або розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня.

Головний розпорядник визначає наукові (науково-технічні) роботи, очікувані результати за якими:

— відповідають реальним потребам економіки та розвитку суспільства;

— мають високий ступінь готовності та спрямовані на практичне впровадження результатів у галузях економіки [1].

З метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності при Кабінетові Міністрів України утворюється Національна рада України з питань розвитку науки і технологій, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом.

Одними з основних функцій Національної ради України з питань розвитку науки і технологій є:

надання Кабінетові Міністрів України рекомендацій щодо формування державного бюджету в частині визначення загальних обсягів фінансування наукової і науково-технічної діяльності та його розподілу між базовим та конкурсним фінансуванням наукових досліджень, а також у частині визначення структури розподілу між напрямками грантової підтримки Національного фонду досліджень України;

заслуховування та оцінювання звітів центральних органів виконавчої влади, Національного фонду досліджень України, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та інших головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок, про стан використання коштів на наукову та науково-технічну діяльність та отримані результати і внесення пропозицій за результатами їх розгляду;

розроблення спільно з представниками реального та фінансового секторів економіки та іншими зацікавленими сторонами пропозицій щодо створення механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень.

Національна рада України з питань розвитку науки і технологій складається з Наукового та Адміністративного комітетів.

Науковий комітет — це робочий колегіальний орган Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, що представляє інтереси наукової громадськості. Склад Наукового комітету формується із 24 членів, які представляють наукову спільноту, є науковими лідерами, мають визначні наукові здобутки, бездоганну наукову репутацію та довіру в науковому середовищі.

Адміністративний комітет — це робочий колегіальний орган Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, персональний склад якого у кількості 24 осіб призначається Кабінетом Міністрів України. Члени Адміністративного комітету представляють центральні органи виконавчої влади, Національну академію наук України та національні галузеві академії наук, обласні (міські) державні адміністрації регіонів, на території яких зосереджено значний науковий потенціал, державні органи, що відповідають за наукову сферу, великі наукоємні підприємства, наукові установи, університети, академії, інститути, інноваційні структури.

Національна рада України з питань розвитку науки і технологій для підготовки рішень з питань, що належать до її компетенції, утворює постійні або тимчасові робочі групи. До складу робочих груп можуть включатися вчені, викладачі вищих навчальних закладів, представники державного та приватного секторів економіки, вітчизняні та іноземні експерти.

З метою підвищення ролі науки в розробленні та реалізації ефективної регіональної політики, її орієнтації на поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів, наукове забезпечення розв'язання актуальних проблем соціально-економічного розвитку регіонів створюються Регіональні наукові центри. Ці центри створюються Національною академією наук України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері наукової та

науково-технічної діяльності, за погодженням з відповідними місцевими органами виконавчої влади.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передачі) технологій є Міністерство освіти і науки України [6].

З метою стимулювання фундаментальних та прикладних наукових досліджень, реалізації єдиної державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, розвитку національного дослідницького простору та його інтеграції до світового дослідницького простору, розбудови дослідницької інфраструктури в Україні та її інтеграції до світової дослідницької інфраструктури, сприяння налагодженню науково-технічного співробітництва між науковими установами, вищими навчальними закладами та представниками реального сектора економіки і сфери послуг, сприяння міжнародному обміну інформацією та вченими, сприяння діяльності, спрямованій на залучення учнівської та студентської молоді до наукової та науково-технічної діяльності, сприяння виробничо-орієнтованим (галузевим) науковим установам шляхом організації конкурсів за запитом відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади або інших замовників, за умови виділення такими центральними органами виконавчої влади або замовниками відповідних коштів, популяризації наукової і науково-технічної діяльності Кабінет Міністрів України утворює Національний фонд досліджень України.

Національний фонд досліджень України проводить оцінку якості та результативності виконання підтриманих ним проектів, створює і підтримує базу даних наукових розробок та досліджень, що ним фінансувалися.

Національний фонд досліджень України є державною бюджетною установою, основним завданням якої є грантова підтримка:

- 1) фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних та гуманітарних наук;
- 2) прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки.

Національний фонд досліджень України є головним розпорядником бюджетних коштів. Кошти Національного фонду досліджень України формуються за рахунок:

- 1) коштів державного бюджету;
- 2) добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, у тому числі нерезидентів України;
- 3) інших джерел, не заборонених законодавством України.

Розмір бюджетного фінансування Національного фонду досліджень України щорічно визначається у законі України про Державний бюджет України окремим рядком [1].

Держава забезпечує фінансування Національного фонду досліджень України згідно з рекомендаціями Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Кошти, що розподіляються Національним фондом досліджень України для підтримки проектів, є грантами і розподіляються на конкурсній основі.

Порядок конкурсного відбору та фінансування Національним фондом досліджень України проектів з ви-

конання наукових досліджень і розробок розробляється Науковою радою Національного фонду досліджень України, погоджується Наглядною радою Національного фонду досліджень України та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Національний фонд досліджень України є некомерційною організацією і не має на меті отримання прибутку. Основними принципами діяльності Національного фонду досліджень України є:

1. Максимальна відкритість та прозорість.
2. Незалежність та об'єктивність наукової і науково-технічної експертизи проектів з виконання наукових досліджень і розробок.

3. Дотримання засад доброчесної конкуренції. Запобігання конфлікту інтересів при виборі членів органів управління фонду та під час організації конкурсного відбору і фінансування проектів з виконання наукових досліджень і розробок.

4. Повага і дотримання авторських та суміжних прав, а також принципів наукової етики.

Національний фонд досліджень України має право:

1) проводити конкурсний відбір проектів, що фінансуватимуться за рахунок грантової підтримки, та визначати умови його проведення;

2) укладати відповідно до законодавства договори про виконання наукових досліджень і розробок за рахунок грантової підтримки та здійснювати контроль за їх виконанням;

3) утворювати постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи з питань своєї діяльності, до яких можуть входити члени наукової та наглядової рад Національного фонду досліджень України та зовнішні експерти;

4) залучати для проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів з виконання наукових досліджень і розробок провідних вчених, представників центральних органів виконавчої влади, вищих навчальних закладів, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук як експертів за їх згодою;

5) брати участь у міжнародному науково-технічному співробітництві відповідно до законодавства, зокрема у міжнародних двосторонніх та багатосторонніх міждержавних наукових програмах;

6) надавати платні послуги відповідно до законодавства, зокрема, послуги з оцінювання наукової та науково-технічної діяльності, проведення наукової та науково-технічної експертизи;

7) розробляти програми конкурсів та вимоги до проектів, що подаються на конкурси;

8) здійснювати інші повноваження відповідно до Положення про Національний фонд досліджень України.

Обов'язками Національного фонду досліджень України є:

1) організація та проведення відкритого конкурсного відбору проектів, що фінансуватимуться за рахунок грантової підтримки, з обов'язковим проведенням незалежної та об'єктивної наукової і науково-технічної експертизи, у тому числі із залученням іноземних експертів;

2) забезпечення цільового, ефективного та раціонального використання коштів фонду.

Національний фонд досліджень України здійснює такі види грантової підтримки:

- 1) індивідуальний грант;
- 2) колективний грант;
- 3) інституційний грант.

Напрямами грантової підтримки Національного фонду досліджень України є:

- 1) виконання наукових досліджень і розробок;
- 2) розвиток матеріально-технічної бази наукових досліджень і розробок високого рівня;
- 3) розвиток наукової співпраці, у тому числі наукова мобільність, організація, проведення та участь у конференціях, симпозиумах, спільні дослідження університетів та наукових установ тощо;
- 4) наукове стажування наукових працівників, аспірантів і докторантів, у тому числі за кордоном;
- 5) створення, функціонування та розвиток дослідницької інфраструктури;
- 6) трансфер знань та їх поширення;
- 7) підтримка проектів молодих вчених;
- 8) підтримка діяльності, спрямованої на залучення учнівської молоді до наукової та науково-технічної діяльності;
- 9) популяризація науки;
- 10) інші напрями, погоджені наглядовою радою Національного фонду досліджень України [1].

На превеликий жаль, законодавчо визначений та анонсований урядом [7] і Президентом України [8] Національний фонд досліджень України ще не створений, за таких обставин не варто і прогнозувати коли він почне працювати в нормальному режимі.

Основним засобом концентрації науково-технічного потенціалу держави для розв'язання найважливіших природничих, технічних і гуманітарних проблем та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки є державні цільові наукові та науково-технічні програми.

Державні цільові наукові та науково-технічні програми формуються і виконуються відповідно до Закону України "Про державні цільові програми" [1; 9].

Державне замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію формується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, у вигляді переліку, що затверджується Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства.

Для визначення наукових і науково-технічних робіт, що плануються до виконання за рахунок коштів державного бюджету, та виконавців таких робіт може застосовуватися механізм конкурсного відбору [5].

Грантова підтримка наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету запроваджується з метою підвищення рівня наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, розвитку науково-технічного потенціалу та підвищення рівня конкурентоспроможності закладів спеціалізованої освіти наукового профілю (наукових ліцеїв, наукових ліцеїв-інтернатів), наукових установ та вищих навчальних закладів, збереження та розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності, наукового стажування наукових працівників, у тому числі за кордоном, організації та проведення конференцій, симпозиумів, наукових турнірів, кон-

курсів наукової творчості, інших науково-комунікативних заходів та заходів з популяризації науки.

Грантова підтримка надається на безоплатній та безповоротній основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, іншими центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать бюджетні наукові установи, університети, академії, інститути, Національною академією наук України, національними галузевими академіями наук, Національним фондом досліджень України (далі — грантонадавачі). Грантова підтримка може надаватися кількома грантонадавачами на основі співфінансування [1].

Грантова підтримка надається виключно на конкурсній основі. У конкурсі на отримання гранту на збереження та розвиток матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності, організацію та проведення конференцій, симпозиумів, наукових турнірів, конкурсів наукової творчості, інших науково-комунікативних заходів та заходів з популяризації науки можуть брати участь лише наукові установи та вищі навчальні заклади, включені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, а також заклади спеціалізованої освіти наукового профілю (наукові ліцеї, наукові ліцеї-інтернати).

Порядок надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету визначається Кабінетом Міністрів України.

Обладнання та устаткування, придбане за рахунок грантової підтримки в рамках виконання наукової (науково-технічної) роботи, після завершення роботи залишається у власності виконавця.

Здійснюючи державну підтримку міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва, Міністерство освіти і науки України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності [6], визначає порядок та проводить державну реєстрацію міжнародних науково-технічних програм і проектів, що виконуються в рамках міжнародного науково-технічного співробітництва українськими вченими, а також грантів, що надаються в рамках такого співробітництва. У такому випадку, надходження в іноземній валюті за міжнародно-технічними програмами і проектами звільняються від обов'язкового продажу на міжбанківському валютному ринку України. Оплата видатків, пов'язаних з реалізацією міжнародно-технічних програм і проектів, що їх виконують державні наукові установи та вищі навчальні заклади, здійснюється у першочерговому порядку в повному обсязі, при цьому строк перерахування зазначених коштів органами Державної казначейської служби України не може перевищувати одного дня з дня реєстрації фінансових зобов'язань.

Для надання державної підтримки науковим установам незалежно від форми власності, діяльність яких має важливе значення для науки, економіки та виробництва, створюється Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави. Наукові установи включаються до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, строком

до п'яти років у межах строку, визначеного за результатами державної атестації [1].

Наукові установи, включені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави:

- 1) користуються податковими пільгами відповідно до законодавства України;
- 2) не можуть змінювати наукову і науково-технічну діяльність на інші види діяльності;
- 3) зобов'язані не менш як 50 відсотків доходу від своєї діяльності спрямовувати на провадження наукової та (або) науково-технічної діяльності та розвиток матеріально-технічної бази, необхідної для проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

ВИСНОВКИ

Отже, не дивлячись на наявність багатьох розпорядників державних коштів, проблема фінансування наукових досліджень залишається невирішеною. Основним фактором, який впливає на даний процес є низька частка коштів, що передбачені в бюджеті, в порівнянні з ВВП. У зв'язку з цим всі наукові дослідження повинні мати альтернативні джерела фінансування, в тому числі й за рахунок грантових пропозицій інших країн.

Література:

1. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Київ: Офіційний вісник України від 12.01.2016 — 2016, № 2, с. 19, ст. 40.
2. Наукова та інноваційна діяльність України у 2016 році: стат. зб. [Електронний ресурс]. — К.: Державна служба статистики України, 2017. — С. 76. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
3. Research and development expenditure, by sectors of performance, % of GDP / Eurostat. — Code: tsc00001. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
10. Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rni.mon.gov.ua/public/index.php>
4. 2018-го держава профінансує науку на 6 мільярдів гривень. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України (Опубліковано 04 січня 2018 року о 08:57). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/2018-go-derzhava-profinansuye-nauku-na-6-milyardiv-griven> (дата звернення 02.05.2018).
5. Про затвердження Порядку формування тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 р. № 13. Київ: Офіційний вісник України від 26.01.2018 — 2018 р., № 8, с. 287, ст. 313.
6. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 № 630. Київ: Офіційний вісник України від 05.12.2014 — 2014, № 95, с. 17, ст. 2729.

7. Национальный фонд исследований может быть создан в течение месяца. Дім інновацій. URL: <https://innovationhouse.org.ua/ru/statti/natsyonalnyj-fond-yssledovanyj-mozhet-byt-sozdan-v-techenye-mesyatsa/> (дата звернення 01.05.2018).

8. Маємо створити всі умови, щоб українські вчені не покидали країну — Президент на зустрічі з обдарованою молоддю (22 лютого 2018 року — 18:24) Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/news/mayemo-stvoriti-vsi-umovi-shob-ukrayinski-vcheni-ne-pokidali-45990> (дата звернення 01.05.2018).

9. Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 № 1621-IV. Київ: Офіційний вісник України від 23.04.2004 — 2004 р., № 14, с. 13, ст. 956.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On scientific and scientific and technical activity", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 2.
2. State Statistics Service of Ukraine (2017), "Scientific and innovative activity of Ukraine in 2016", available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm (Accessed 20 June 2018).
3. Eurostat (2018), "Research and development expenditure, by sectors of performance, % of GDP", available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 20 June 2018).
4. Ministry of Education and Science of Ukraine (2018), "2018 state will finance science for 6 billion UAH", available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/2018-go-derzhava-profinansuye-nauku-na-6-milyardiv-griven> (Accessed 20 June 2018).
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution "On Approval of the Procedure for the Formation of the Subject of Scientific Research and Scientific and Technological (Experimental) Development, Financed by the State Budget, and the Recognition of the Decrees of the Cabinet of Ministers of Ukraine", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 8.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "On Approval of the Regulation on the Ministry of Education and Science of Ukraine", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 95.
7. Simonov, D. (2018), "The National Research Fund can be established within a month", available at: <https://innovationhouse.org.ua/ru/statti/natsyonalnyj-fond-yssledovanyj-mozhet-byt-sozdan-v-techenye-mesyatsa/> (Accessed 20 June 2018).
8. President of Ukraine (2018), "We must create all conditions for Ukrainian scientists not to leave the country", available at: <http://www.president.gov.ua/news/mayemo-stvoriti-vsi-umovi-shob-ukrayinski-vcheni-ne-pokidali-45990> (Accessed 20 June 2018).
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "About State Target Programs", Ofitsijnyj visnyk Ukrainy, vol. 14.
10. Ministry of Education and Science of Ukraine (2018), "State register of scientific institutions, which are supported by the state", available at: <http://rni.mon.gov.ua/public/index.php> (Accessed 20 June 2018).
Стаття надійшла до редакції 26.06.2018 р.